Бліц-турнір

Як називаються слова, які позначають головний зміст речення?
У чому полягає різниця між реченнями непоширеними і поширеними?
Що таке обставина?
Чи може бути речення без присудка?
Чи є вставні слова членами речення?
Скільки граматичних основ може містити просте речення?
Як віднайти підмет у реченні?

Вправа 1. Прочитайте речення. Знайдіть та обведіть підмети.

Дощ ущух. І проглянуло сонце червоне (В.Бондар). Пройшли дощі. Стрясають срібні сльози зелені віти над моїм чолом (В.Сосюра).

Похитуються тополі. Повітря треммтить, як шовк на п'яльцях. (Г.Білоус).

Захитались тіні. Призабута річка знов гойдає стиха човен мій (М.Доленго).

Надходить вечір… Тіні на землі стають все довші. Наче на екрані, пливуть хмарин багряні кораблі у голубому неба океані (В.Сосюра).

Творче завдання. Придумайте речення

1. Про природу (+ 2 додатки)
2. Про родинні стосунки (+2 підмети)
3. Про себе (+ 2 означення)
4. Про друга (+2 присудки)

Вправа 2. Перефразуйте речення, залишаючи його смисл незмінним.

Груди Дніпрові у праведнім гніві горять.(М.Шевченко.)

Я хотів би літати, як птах. (Д.Павличко.)

Ні, дрібніти я не мушу! Я з низького вирву душу! (Б.Грінченко.)

Був Славута від бур величавим. (Л.Забашта.)

Ми у борні були хоробрими. (Н.Вапцаров.)

Вправа 3. Залиште у реченні лише граматичну основу. Виконуйте завдання, обговорюючи його з друзями.

І. Шуміла осінь жовтим садом. (В.Сосюра.) Червона осінь сіла спочивать. (А.Малишко.) Осінь я давно хвалити звик за її веселий, добрий звичай. (М.Рильський.) Це ж коли, з яких покосів так нечутно вийшла осінь? (Б.Олійник.) Осінь – вмирання, примир'я, прощання. (Олександр Олесь.) Я по землі люблю ходити босим. (М.Сингаївський.) Сьогодні я такий щасливий. (В.Сосюра.) Вода стає прозорішою. (А.Малишко.) Мерзла і лунка була дорога. (М.Рильський.)

Переважна більшість дієслів керує іменниками в якомусь певному відмінку. Таке саме правило є й у російській мові, але відмінки керованих іменників не завжди збігаються при аналогічних дієсловах з українськими. Наприклад, дієслово дякувати керує іменником чи займенником у давальному відмінку: *дякую батькові, дякуємо тобі,* — а в російській відповідне благодарить вимагає знахідного відмінка: *благодарю отца, благодарим тебя.*
АБО дієслово *зрадити* керує іменником чи займенником у знахідному відмінку: *зрадив мене, зрадив своє слово,* а російське *изменить* — у давальному відмінку: *изменил мне, изменил своєму слову.*

Вправа 4. Правильне вживання мови. До поданих зразків допишіть слова, яких вимагає відповідна форма дієслова.

1.Дієслово + іменник у родовому відмінку (кого? чого?):
- вживати:
- вчити, вчитися, навчати, навчатися:
- глядіти, доглядати:
- грати, гуляти (з прийменником **у, в**):
- завдавати:
- зазнавати, зазнати:
- послухати, послухатися:

2.Дієслово + іменник (займенник) у давальному відмінку (кому? чому?):
- вибачати:
- прощати:
- дякувати:
- віддячити, оддячити:
- боліти[2]: *боліла йому голова.*

3.Дієслово + іменник (займенник) у знахідному відмінку (кого? що?):
- зрадити:
- *бачити:*
- опанувати:

Дієслово + іменник в орудному відмінку (ким? чим?):
- вкриватися (в значенні **“перетворюватися на щось, укриватися чимось”**):
- говорити, читати (якоюсь мовою):
- одружитися (**з** кимось):
- їхати, пливти: